

'TOMKES' EN PRAIRIE- PLANTEN

Met Ideeëntuin Tomkehôf in het Friese Waskemeer laat tuinontwerpster Elma Koopman-Kuipers zien dat een mooie tuin en de natuur hand in hand gaan. Planten mogen er rijkelijk groeien en het wemelt er van de 'tomkes' ofwel winterkoninkjes. De prairieborders sluiten perfect aan op de bloemrijke weilanden.

TEKST: KRISTEL ENGELEN FOTO'S: MHGP/ANNEKE BEEMER

‘Ik kan heel erg genieten van zo’n vroege ochtend, waarop alleen zingende vogels zijn te horen.’

Bij het betreden van het erf worden we meteen verrast door een natuurlijk ogende vijver. Het is niet overdadig zonnig vandaag en toch horen we het gezellige geklater van het waterloopje dat wordt aangedreven op zonne-energie. Twee zonnepanelen in tegengestelde richting zorgen ervoor dat het bij de geringste zonnestraal al in beweging komt. We nemen plaats in twee bear chairs die beschut staan voor een van puin gemetselde muur en genieten van deze fantastisch groene plek. De oevers zijn bezaaid met kiezels en zwerfkeien, en in de kieren en spleten hebben zich allerlei plantjes genesteld. De vijver is rijkelijk begroeid met water- en zuurstofplanten. In opgaande wijze piepen de kleine, tere bloemetjes van waterviolier boven de waterspiegel uit. Elma wijst ons op krabbenscheer, watermunt en kikkerbeet. Die laatste heeft drijvende blaadjes, het is een soort minuiervoering van de waterlelie. Echtgenoot Rinus heeft de vijver in 2009 zelf uitgegraven in de vorm van een omgekeerd slakkenhuis. Zo kunnen er op de verschillende niveaus diverse soorten waterplanten staan. Alleen lisdodde staat in een speciekuip omdat de wortels het folie anders doorboren. „Sommige van de planten heb ik uit de natuur gehaald”, biecht Elma op. „Ze doen het geweldig in onze vijver.”

Regenboogborder

Voorbij het terras ligt aan de linkerkant een vrolijke regenboogborder. Het was de allereerste border in deze tuin en hij is ontstaan vanuit Elma’s eigen creatieve geest. Het begin van de border verloopt van zwart-paars naar lichter paars en lila. Daarop volgen roze, wit, lichtgeel, donkergeel, oranje, om te eindigen met rood, zoals de plant brandende liefde (*Lychnis chalcidonica*). In het donkere segment staat donkerbladige vlier *Sambucus nigra* ‘Black Lace’, in het lichtpaarse klokjesbloem (*Campanula persicifolia*) en zo heeft Elma voor elk kleursegment wel bijpassende planten kunnen vinden. Aan de vurige zijde van de border sluiten zonnebloem *Helianthus* ‘Lemon Queen’ en zonnekruid *Helennium* ‘Moerheim Beauty’ vlammend af. Puntwederik (*Lysimachia punctata*) woekert overal doorheen en weeft leuk door het gele gedeelte. „De donkere kleuren heb ik bewust dichtbij huis geplaatst”, vertelt Elma. „Ze zijn van een afstand minder goed te zien, terwijl de felle kleuren toch wel opvallen. De oranje klimroos die ver weg staat, zie ik vanachter mijn bureau nog.” Eigenlijk is de regenboogborder meteen het enige deel van de tuin dat zich in hokjes laat dwingen. Elma is meer van het ‘laat maar waaien’- principe: veel planten mogen rijkelijk groeien en wat komt aanwaaien en mooi is, mag blijven. „Ik houd niet zo van de gestofzuigde tuin. Dit is de enige border waarop ik wat strenger ben. Maar ook hierin staat vingeroedskruid dat zich uitzaait in wit, lichtgeel en roze. En dan niet altijd op de door mij bedachte plekken”, lacht Elma.

Geen getut

Elma studeerde in 2013 af als tuin- en landschapsontwerper en startte haar eigen bureau EKK Colourful Landscaping. In 2015 ging ze opnieuw naar school om ook de technische kant van de opleiding te doen. De ambitie om tuinen te ontwerpen, is ontstaan vanuit haar hobby, die 28 jaar geleden begon. Samen met Rinus streek ze neer in Waskemeer en daarbij kreeg ze ruim 30 x 70 meter tuin tot haar beschikking. De vorige eigenaar die als hobby vogels in volières hield, had het erf met hekjes en hokjes in compartimenten verdeeld. Elma, toen nog groen achter de oren maar niet in de vingers, is gewoon ergens begonnen. Langs de sloot spitte ze een deel van de tuin om en de bomen die er al stonden, vulde ze aan met struiken. „Van huis uit was ik wel een tuin gewend, maar ik had geen kennis van tuinieren. Pas toen ik medio jaren 90 tuinbladen ging lezen, begon het bij mij echt te leven.” De regenboogborder was de eerste stap naar de nieuwe tuin. Een enorm brede conifeer in het midden van de tuin werd gekapt en

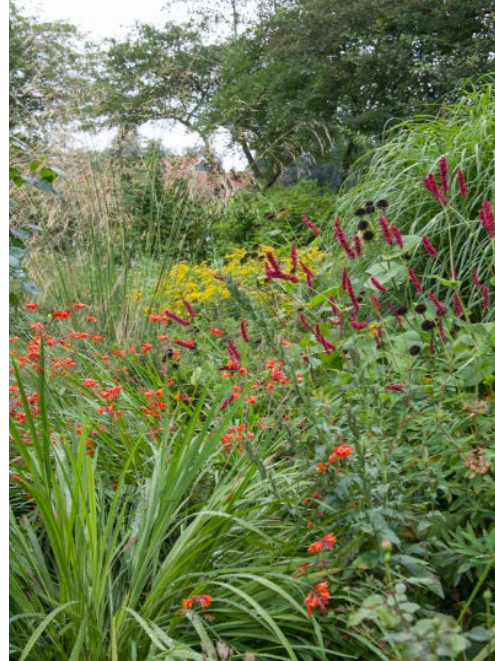

In de natuurlijke vijver wemelt het van het leven, zowel planten als dieren zijn rijkelijk vertegenwoordigd.

Het picknicksetje was ooit een grote esdoorn; de boom nam echter te veel licht uit de boomgaard weg.

Elma is van het 'laat maar waaien'-principe: veel planten mogen rijkelijk groeien en wat komt aanwaaien en mooi is, mag blijven.

zo kreeg de achterliggende border meer licht; het is nu een gedeelte waar planten als akeleien, vingerhoedskruid, ooievaarsbek en zomer-aster zichzelf mogen uitzaaien. Ook een grote esdoorn moest het ontgelden, omdat hij te veel licht van de boomgaard wegnam. De stukken stam hiervan staan nu nog in het ruige gras als picknicksetje. „We wonen schitterend tussen de kruidenrijke graslanden en dat probeer ik met mijn beplanting te benaderen. Het is een zogenaamde Dutch Wave-tuin: een tuin die natuurlijk oogt, mede door het gebruik van siergrassen en natuurlijk ogende vaste planten. Het is niet zo dat ik alleen inheemse planten gebruik, maar ik zal hier geen palmbomen neerzetten. Ik heb ook bijzondere bomen en planten, maar ik houd niet van getut. De paar kuipplanten die ik heb, moeten het 's winters redden in de schuur.”

Eén handje onkruid

Helemaal in Elma's stijl was daar in 2009 opeens de prairietuin van Lianne Pot in De Wilp - niet ver van Waskemeer. Aan de noordkant van Elma's woning was op dat moment net een serre aangebouwd en het naastgelegen gazon kon wel wat prikkelender, vond ze. „Het mooie aan de prairieborder is dat het de bloemrijke graslanden van deze omgeving benadert, perennial meadow planting zoals ze dat in Amerika noemen. Ik heb in de zomer van 2010 door de prairietuin van Lianne gelopen en alles opgeschreven wat ik zag. Vervolgens heb ik naast de serre zelf een soortgelijke border aangeplant.”

Dat was nummer één, want al snel volgde een tweede prairieborder en de derde is in aanleg. „De beplanting bleek niet alleen mooi en natuurlijk te zijn, maar ook geweldig makkelijk. De planten staan in een laag lava van 7 tot 9 cm dik. Hierdoor staan ze half in de aarde en half in de lava. Na de eerste paar maanden maakte ik een rondje door de border en kwam ik terug met één handje onkruid.”

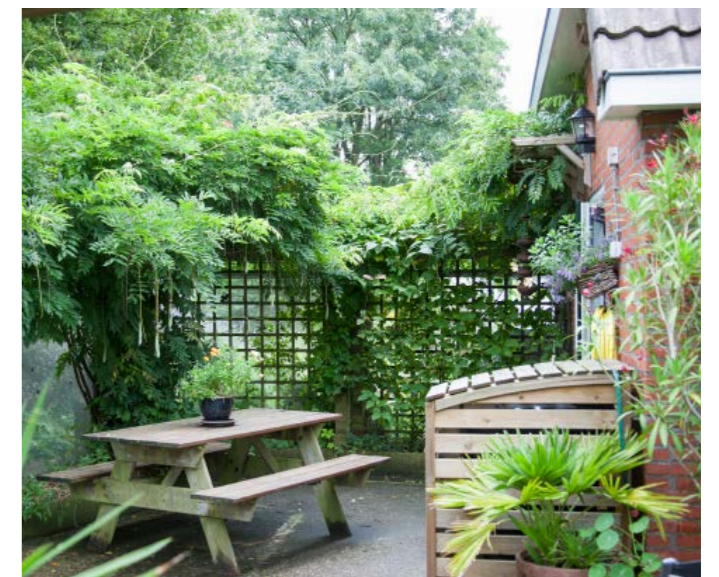
Een echte prairieplant die heel mooi combineert met siergrassen is *Ratibida pinnata*. In eerste instantie heeft hij wat weg van *Rudbeckia*, alleen hangen de bloemblaadjes meer af en is het blad verfijnder. Nog zo'n natuurlijke schone is *Echinacea pallida*, een rode zonnehoeve met fijn getande en afhangende bloemblaadjes. „Maar mijn favoriet is *Inula hookeri*, de alant”, concludeert Elma. „Het leuke is dat zijn grootbladige broertje, *Inula orientalis* 'Grandiflora', in de regenboogborder staat en eerst bloeit in juli, terwijl *Inula hookeri* in augustus begint.”

'Tomkes', boerenzwaluwen en ijsvogels

Dat Tomke (letterlijk duimpje) ook winterkoninkje betekent op z'n Fries, verklapt al dat Tomkehôf druk bezocht wordt door het vogeltje. Dat was in de beginjaren wel anders, iets waar Elma erg aan moest wennen. „Waar ik vandaan kom, Damwâld, vier kilometer onder Dokkum, hadden we altijd veel vogels. Hier, te midden van de weilanden, zag je wel weidevogels maar geen bos- en tuinvogels. Ik miste ze echt.” Bij het bouwen van een 100 m² grote schuur schoot er door grondverzet veel grond over. Hiervan hebben Elma en Rinus een houtwal aangelegd, waarop ze met snoeiafval een takkenril maakten. „Binnen een mum van tijd wemelde het van de bos- en tuinvogels”, glundert Elma.

Die schuur dient inmiddels als nestplek voor boerenzwaluwen. Omdat de vogels eerst naar binnen vlogen maar vervolgens niet zelf meer naar buiten konden, heeft Rinus één van de schuurdeuren in tweeën gezaagd. De kleine bovendeur staat nu open tot ze weer gevlogen zijn in september. Ook zijn er mussenflats en verschillende bijenhôtels om nuttige insecten aan te trekken. In de nok van de schuur zit een gat; hier nestelen ieder jaar holenduiven in. „Het hoogtepunt was toen het ijsvogeltje op de voor de zwaluwen gespannen draad naar een salamander in de vijver zat te loeren. We hebben toen een grote tak boven de vijver gemaakt en sindsdien hebben we hem nog verschillende keren gezien. Ik kan heel erg genieten van zo'n vroege ochtend, waarop alleen zingende vogels zijn te horen. Daarom weet ik ook zeker: ik kan nooit meer aarden in de bebouwde kom.”

Voor Elma is het duidelijk: 'Ik weet zeker: ik kan nooit meer aarden in de bebouwde kom.'

Op bezoek

Ideeëntuin Tomkehôf, onderdeel van EKK Colourful Landscaping, is van mei t/m september open van maandag t/m zaterdag van 10-16 uur, of op afspraak. Entree: €3, incl. informatieboekje, plattegrond en plantenlijst. Sint Baronstraat 7 8434 NS Waskemeer Tel. (0031) (0)516-420 401 of (0031) (0)6-22 81 26 12 www.ekk-cl.nl/ideeentuintomkehof Blog: www.ekk-cl.nl/blogs